PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
27016352	IES do Camiño	Palas de Rei	2023/2024

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Educación secundaria obrigatoria	Educación en Valores Cívicos e Éticos	3º ESO	1	35

Réxime
Réxime xeral-ordinario

Contido	Páxina
1. Introdución	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	4
3.1. Relación de unidades didácticas	5
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	5
4.1. Concrecións metodolóxicas	22
4.2. Materiais e recursos didácticos	23
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	23
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	24
5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes	25
6. Medidas de atención á diversidade	25
7.1. Concreción dos elementos transversais	25
7.2. Actividades complementarias	26
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro	27
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	29
9. Outros apartados	29

1. Introdución

A educación en valores cívicos e éticos constitúe un requisito necesario tanto para o exercicio activo e responsable da cidadanía como para o desenvolvemento da autonomía moral e da personalidade do alumnado. Non hai dúbida de que estes dous propósitos se encontran relacionados entre si, en canto non é posible un exercicio activo e responsable da cidadanía democrática sen un compromiso ético persoal, libre e fundamentado, con determinados principios e valores. De aí a necesidade de que toda educación cívica ou en valores estea traspasada por ese exercicio reflexivo e crítico sobre a moral individual e colectiva que representa a ética filosófica.

En termos xerais, e de acordo cos obxectivos educativos e co perfil de saída do alumnado ao remate do ensino básico, a formación en valores cívicos e éticos implica mobilizar o conxunto de coñecementos, destrezas, e actitudes, así como os valores que lle permiten ao alumnado tomar conciencia da súa identidade persoal e cultural, afrontar cuestións éticas fundamentais e adoptar unha actitude consecuente co carácter interconectado e ecodependente da súa vida en relación coa contorna; todo iso co obxecto de poder apreciar e aplicar con autonomía de criterio aquelas normas e valores que rexen a convivencia nunha sociedade libre, plural, xusta e pacífica.
A materia de Educación en Valores Cívicos e Éticos supón un maior nivel de profundación e desenvolvemento dos catro ámbitos competenciais fundamentais sobre os que se organizaba, como área, na educación primaria. O primeiro é o do autocoñecemento e o desenvolvemento da autonomía moral. O segundo atende á comprensión do marco social de convivencia e ao compromiso ético cos principios, valores e normas democráticas que o rexen. O terceiro refírese á adopción de actitudes compatibles coa sustentabilidade da contorna desde o entendemento da nosa relación de inter e ecodependencia con el. E, finalmente, o cuarto, máis transversal e dedicado á educación das emocións, ocúpase de desenvolver a sensibilidade e a conciencia e xestión dos afectos no marco da reflexión sobre os valores e os problemas éticos, cívicos e ecosociais. Pola súa vez, cada un destes ámbitos competenciais desenvólvese en dous niveis integrados: un máis teórico, dirixido á comprensión significativa dos conceptos e cuestións máis relevantes da materia; e outro, máis
práctico ou instrumental, orientado a promover, desde a reflexión crítica e o diálogo argumentativo, condutas e actitudes acordes con aqueles valores éticos, cívicos e ecosociais que orientan á convivencia.

En canto aos criterios de avaliación, estes formúlanse en relación directa con cada un dos catro obxectivos da materia e han de entenderse como ferramentas de diagnóstico e mellora en relación co nivel de desempeño que se espera da adquisición daquelas. Os criterios de avaliación teñen un claro enfoque competencial e atenden tanto aos procesos como aos produtos da aprendizaxe, o cal esixe o uso de instrumentos de avaliación variados e axustables aos distintos contextos e situacións
de aprendizaxe.

Os criterios de avaliación e os contidos da materia distribúense en tres bloques. No primeiro deles, denominado «Autocoñecemento e autonomía moral», trátase de invitar o alumnado a unha investigación sobre aquilo que o constitúe e diferenza como persoa, promovendo a xestión das súas emocións e desexos, así como a deliberación racional sobre os propios fins e motivacións. Este exercicio de autodeterminación esixe, naturalmente, afrontar algunhas cuestións éticas de relevancia, como as referidas á autonomía e a heteronomía moral, a vontade e a construción do xuízo moral, a práctica e identificación de virtudes e sentimentos morais e, en xeral, a reflexión sobre os valores, principios e normas que orientan as nosas accións como persoas e cidadáns. Pola súa vez, para entender o peso que a reflexión ética ten na nosa vida, convén que alumnas e alumnos poñan a proba o seu xuízo e capacidade de criterio afrontando aquelas cuestións que afectan máis directamente a súa vida persoal, como as vinculadas coa autoestima, as relacións afectivas, a liberdade
de expresión e outros dereitos individuais, a prevención dos abusos e o acoso, as condutas aditivas ou á influencia dos medios e redes de comunicación.

No segundo dos bloques, denominado «Sociedade, xustiza e democracia», preténdese que o alumnado comprenda a raíz social e cultural da súa propia identidade, recoñecendo así o poder condicionante das estruturas sociais ás que pertencen. Para iso, terá que comprender certas nocións políticas fundamentais, identificar e valorar os principios, procedementos e institucións que constitúen o noso marco democrático de convivencia, e afrontar de modo reflexivo e dialogante a controversia ideolóxica sobre as normas e os valores comúns. Logo desta parte máis teórica centrada na socioloxía e na filosofía política, o bloque afronta unha segunda tarefa de asimilación que debe contrastarse no diálogo sobre os problemas éticos máis urxentes (a situación dos dereitos humanos no mundo, a desigualdade e a pobreza, a igualdade e corresponsabilidade de homes e mulleres, a violencia de xénero, o respecto á diversidade e ás minorías, o fenómeno migratorio, a crise climática etc.), así como mediante a implementación de procedementos e

valores democráticos na contorna escolar e cotiá do alumnado.

Para rematar, no terceiro bloque, denominado «Desenvolvemento sustentable e ética ambiental» perséguese, a través do traballo interdisciplinar e do cultivo do pensamento sistémico, unha comprensión básica daquelas relacións de interdependencia, interconexión e ecodependencia que determinan a interacción entre as nosas formas de vida e o medio social e natural. Esa tarefa comprensiva é o requisito para emprender o debate ético ao redor dos grandes problemas ecosociais que marcan a axenda mundial (a degradación do planeta, o cambio climático, a perda de biodiversidade etc.), así como daqueles obxectivos, alternativas e hábitos de coexistencia sustentable que poidan asegurar a perduración dunha vida humana digna e xusta en harmonía coa contorna.

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Inquirir e investigar canto se refire á identidade humana e a cuestións éticas relativas ao propio proxecto vital, analizando criticamente información fiable e xerando unha actitude reflexiva respecto diso, para promover o autocoñecemento e a elaboración de formulacións e xuízos morais de maneira autónoma e razoada.	2				1	1-2-3		
OBX2 - Actuar e interactuar de acordo con normas e valores cívicos e éticos, a partir do recoñecemento fundado da súa importancia para regular a vida comunitaria e a súa aplicación efectiva e xustificada en distintos contextos, para promover unha convivencia pacífica, respectuosa, democrática e comprometida co ben común.	5	3		3		1-2-3-4		1
OBX3 - Entender a natureza interconectada e inter e ecodependente das actividades humanas, mediante a identificación e a análise de problemas ecosociais de relevancia, para promover hábitos e actitudes eticamente comprometidos co logro de formas de vida sustentables.			5		2	1-2-3-4	1	
OBX4 - Mostrar unha adecuada estima de si mesmo e da contorna, recoñecendo e valorando as emocións e os sentimentos propios e alleos, para lograr unha actitude empática e coidadosa con respecto aos demais e á natureza.	1				1-2-3	1-3		3

Descrición:

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	A educación emocional	Unidade "Aprendendo a ser persoa"	16	5	X		
2	A ética	Unidade de introdución á filosofía moral	17	6	X		
3	A política	Unidade de introdución á socioloxía	17	6		X	
4	Os dereitos humanos	Unidade sobre dereitos fundamentais	16	6		X	
5	A xuntiza social	Unidade sobre a paz e a xustiza global	17	6			X
6	A visión ecosocial	Unidade sobre ecoloxismo e desenvolvemento sostible	17	6			X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	A educación emocional	5

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Construír e expresar un concepto axustado de si mesmo recoñecendo as múltiples dimensións da súa natureza e personalidade, así como da dimensión cívica e moral desta, a partir da investigación e do diálogo arredor de diversas concepcións sobre a natureza humana.	A natureza humana A educación de emocións e sentimentos A ética na sociedade actual.	PE	55
CA1.3 - Desenvolver e demostrar autonomía moral mediante a práctica da deliberación racional, o uso de conceptos éticos e o diálogo respectuoso cos demais, arredor de distintos valores e modos de vida, así como a problemas relacionados co exercicio dos dereitos individuais, o uso responsable e seguro das redes, as condutas adictivas e o acoso escolar.	- A igualdade de xénero. - Protección e dereitos dos animais.		
CA1.4 - Desenvolver unha actitude de xestión equilibrada das emocións, de estima e coidado de si e das demais persoas, identificando, analizando e expresando de maneira asertiva as propias emocións e sentimentos, e recoñecendo e valorando os dos demais en distintos contextos e arredor de actividades creativas e de reflexión individual ou dialogada sobre cuestións éticas e cívicas.	- A natureza humana - A educación de emocións e sentimentos		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.3 - Promover estilos de vida eticamente comprometidos co logro dun desenvolvemento sustentable, contribuíndo por si mesmo e na súa contorna ao tratamento preventivo dos residuos, a xestión sustentable dos recursos, a mobilidade segura, sustentable e saudable, o comercio xusto, o consumo responsable, o coidado do patrimonio natural, o respecto pola diversidade etnocultural, e o coidado e protección dos animais.	- A ética na sociedade actual.		
CA1.2 - Identificar, xestionar e comunicar ideas, emocións, afectos e desexos con comprensión e empatía cara ás demais persoas, demostrando autoestima e compartindo un concepto adecuado do que deben ser as relacións con outras persoas, incluíndo o ámbito afectivo-sexual.	A natureza humana A educación de emocións e sentimentos	TI	45
CA2.4 - Tomar consciencia da loita por unha efectiva igualdade de xénero e do problema da violencia e explotación sobre as mulleres, a través da análise das diversas xeracións e correntes do feminismo e das medidas de prevención da desigualdade, a violencia e a discriminación por razón de xénero e orientación sexual, mostrando igualmente coñecemento dos dereitos LGTBIQ+ e recoñecendo a necesidade de respectalos.	- A natureza humana - A igualdade de xénero.		
CA3.4 - Desenvolver unha actitude de xestión equilibrada das emocións, de estima e coidado de si mesmo e dos outros, identificando, analizando e expresando de maneira asertiva as propias emocións e sentimentos, e recoñecendo e valorando os dos demais en distintos contextos e arredor de actividades creativas e de reflexión individual ou dialogada sobre cuestións éticas e cívicas.	- A natureza humana - A educación de emocións e sentimentos		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- A natureza humana.
- Liberdade e moralidade como características especificamente humanas.
- A identidade persoal, o cruzamento de camiños entre a natureza, a crianza e o proxecto vital.
- A educación de emocións e sentimentos.
- A autoestima persoal.
- A igualdade e o respecto nas relacións con outras persoas.
- A educación afectivo-sexual.
- A ética na sociedade actual.
- A protección de datos e o dereito á intimidade.
- As condutas adictivas.

Contidos
- A igualdade de xénero. - Protección e dereitos dos animais. - Valores éticos e democráticos como fundamento para unha conduta empática e respectuosa cara aos animais.

UD	Título da UD	Duración
2	A ética	6

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.2 - Identificar, xestionar e comunicar ideas, emocións, afectos e desexos con comprensión e empatía cara ás demais persoas, demostrando autoestima e compartindo un concepto adecuado do que deben ser as relacións con outras persoas, incluíndo o ámbito afectivo-sexual.	- A convivencia social. - A vontade como razón práctica. - A autonomía da vontade.	PE	55
CA1.4 - Desenvolver unha actitude de xestión equilibrada das emocións, de estima e coidado de si e das demais persoas, identificando, analizando e expresando de maneira asertiva as propias emocións e sentimentos, e recoñecendo e valorando os dos demais en distintos contextos e arredor de actividades creativas e de reflexión individual ou dialogada sobre cuestións éticas e cívicas.	- A educación de emocións e sentimentos. - A ética dentro do conxunto de saberes filosóficos. - A natureza humana.		
CA2.2 - Fomentar o exercicio da cidadanía activa e democrática a través do coñecemento do movemento asociativo e a participación respectuosa, dialogante e construtiva en actividades de grupo que impliquen tomar decisións colectivas, planificar accións coordinadas e resolver problemas aplicando procedementos e principios cívicos, éticos e democráticos explícitos.	- A responsabilidade das accións. - Ética e dereito. - A convivencia social.		
CA2.4 - Tomar consciencia da loita por unha efectiva igualdade de xénero e do problema da violencia e explotación sobre as mulleres, a través da análise das diversas xeracións e correntes do feminismo e das medidas de prevención da desigualdade, a violencia e a discriminación por razón de xénero e orientación sexual, mostrando igualmente coñecemento dos dereitos LGTBIQ+ e recoñecendo a necesidade de respectalos.	- A igualdade de xénero. - Os desafíos da democracia actual.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.6 - Contribuír á consecución dun mundo máis xusto e pacífico a través da análise e recoñecemento da historia democrática do noso país e das funcións do estado de dereito e as súas institucións, os organismos internacionais, as asociacións civís e os corpos e forzas de seguridade do Estado, no seu empeño por lograr a paz e a seguridade integral, atender as vítimas da violencia e promover a solidariedade e cooperación entre as persoas e os pobos.	- A convivencia social.		
CA3.3 - Promover estilos de vida eticamente comprometidos co logro dun desenvolvemento sustentable, contribuíndo por si mesmo e na súa contorna ao tratamento preventivo dos residuos, a xestión sustentable dos recursos, a mobilidade segura, sustentable e saudable, o comercio xusto, o consumo responsable, o coidado do patrimonio natural, o respecto pola diversidade etnocultural, e o coidado e protección dos animais.	- A convivencia social. - Ética e dereito.		
CA3.4 - Desenvolver unha actitude de xestión equilibrada das emocións, de estima e coidado de si mesmo e dos outros, identificando, analizando e expresando de maneira asertiva as propias emocións e sentimentos, e recoñecendo e valorando os dos demais en distintos contextos e arredor de actividades creativas e de reflexión individual ou dialogada sobre cuestións éticas e cívicas.	- Ética e dereito. - A educación de emocións e sentimentos.		
CA1.1 - Construír e expresar un concepto axustado de si mesmo recoñecendo as múltiples dimensións da súa natureza e personalidade, así como da dimensión cívica e moral desta, a partir da investigación e do diálogo arredor de diversas concepcións sobre a natureza humana.	- A ética dentro do conxunto de saberes filosóficos. - A natureza humana. - A educación de emocións e sentimentos.	TI	45
CA1.3 - Desenvolver e demostrar autonomía moral mediante a práctica da deliberación racional, o uso de conceptos éticos e o diálogo respectuoso cos demais, arredor de distintos valores e modos de vida, así como a problemas relacionados co exercicio dos dereitos individuais, o uso responsable e seguro das redes, as condutas adictivas e o acoso escolar.	- Análise das accións. - A vontade como razón práctica. - A autonomía da vontade.		
CA2.1 - Promover e demostrar unha convivencia pacífica, respectuosa, democrática e comprometida co ben común, a partir da investigación sobre a natureza social e política do ser humano e o uso e comprensión crítica dos conceptos de lei, poder, soberanía, xustiza, Estado, democracia, memoria democrática, dignidade e dereitos humanos.	- Protección e dereitos dos animais. - A responsabilidade das accións.		
CA2.3 - Contribuír a xerar un compromiso activo co ben común a través da análise e a toma razoada e dialogante de posición arredor de cuestións éticas de actualidade como a loita contra a desigualdade e a pobreza, o dereito ao traballo, a saúde, a educación e a xustiza, así como sobre os fins e límites éticos da investigación científica.	- A igualdade de xénero.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.5 - Contribuír activamente ao benestar social adoptando unha posición propia, explícita, informada e eticamente fundamentada sobre o valor e pertinencia dos dereitos humanos, o respecto pola diversidade etnocultural, a consideración dos bens públicos globais, a percepción do valor social dos impostos.	- A responsabilidade das accións. - Ética e dereito. - A convivencia social.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
‾ A ética dentro do conxunto de saberes filosóficos. ‾ O obxecto da ética. ‾ A aplicación da ética: a orientación para a resolución de problemas complexos sobre como actuar. ‾ A natureza humana. ‾ Liberdade e moralidade como características especificamente humanas. ‾ A educación de emocións e sentimentos. ‾ A igualdade e o respecto nas relacións con outras persoas. ‾ Análise das accións. ‾ Os motivos da acción: desexos e razóns. ‾ A vontade como razón práctica. ‾ A autonomía da vontade. ‾ A responsabilidade das accións. ‾ A ética e as éticas como guías das nosas accións. ‾ O xuízo moral: as normas, o valor e o valioso, as virtudes, os sentimentos morais. ‾ Universalismo e pluralismo moral. ‾ Éticas da felicidade, éticas do deber, éticas da virtude. ‾ Ética e dereito. ‾ Semellanzas e diferenzas entre ética e dereito. ‾ O conflito lexitimidade-legalidade. ‾ A obxección de conciencia. ‾ Os dereitos individuais e os deberes cidadáns. ‾ A ética na sociedade actual. ‾ O problema da desinformación.

Contidos
- A protección de datos e o dereito á intimidade. - O ciberacoso e outras formas de violencia nas redes sociais. - As condutas adictivas. - A convivencia social. - A resolución pacífica de conflitos. - A igualdade de xénero. - Os desafíos da democracia actual. - Os códigos deontolóxicos. - As éticas aplicadas. - O desafío da intelixencia artificial. - As propostas transhumanistas. - Protección e dereitos dos animais. - Valores éticos e democráticos como fundamento para unha conduta empática e respectuosa cara aos animais.

UD	Título da UD	Duración
3	A política	6

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.2 - Identificar, xestionar e comunicar ideas, emocións, afectos e desexos con comprensión e empatía cara ás demais persoas, demostrando autoestima e compartindo un concepto adecuado do que deben ser as relacións con outras persoas, incluíndo o ámbito afectivo-sexual.	- A igualdade e o respecto nas relacións con outras persoas. - Ética e dereito.	PE	55
CA1.4 - Desenvolver unha actitude de xestión equilibrada das emocións, de estima e coidado de si e das demais persoas, identificando, analizando e expresando de maneira asertiva as propias emocións e sentimentos, e recoñecendo e valorando os dos demais en distintos contextos e arredor de actividades creativas e de reflexión individual ou dialogada sobre cuestións éticas e cívicas.	- A natureza humana. - A igualdade e o respecto nas relacións con outras persoas. - Ética e dereito.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.2 - Fomentar o exercicio da cidadanía activa e democrática a través do coñecemento do movemento asociativo e a participación respectuosa, dialogante e construtiva en actividades de grupo que impliquen tomar decisións colectivas, planificar accións coordinadas e resolver problemas aplicando procedementos e principios cívicos, éticos e democráticos explícitos.	- A sociedade e a cidadanía plural. - A participación democrática: ser cidadáns		
CA2.4 - Tomar consciencia da loita por unha efectiva igualdade de xénero e do problema da violencia e explotación sobre as mulleres, a través da análise das diversas xeracións e correntes do feminismo e das medidas de prevención da desigualdade, a violencia e a discriminación por razón de xénero e orientación sexual, mostrando igualmente coñecemento dos dereitos LGTBIQ+ e recoñecendo a necesidade de respectalos.	- A igualdade de xénero. - Os desafíos da democracia actual.		
CA2.5 - Contribuír activamente ao benestar social adoptando unha posición propia, explícita, informada e eticamente fundamentada sobre o valor e pertinencia dos dereitos humanos, o respecto pola diversidade etnocultural, a consideración dos bens públicos globais, a percepción do valor social dos impostos.	- A igualdade e o respecto nas relacións con outras persoas. - Ética e dereito.		
CA3.3 - Promover estilos de vida eticamente comprometidos co logro dun desenvolvemento sustentable, contribuíndo por si mesmo e na súa contorna ao tratamento preventivo dos residuos, a xestión sustentable dos recursos, a mobilidade segura, sustentable e saudable, o comercio xusto, o consumo responsable, o coidado do patrimonio natural, o respecto pola diversidade etnocultural, e o coidado e protección dos animais.	- A igualdade e o respecto nas relacións con outras persoas. - Ética e dereito. - Os desafíos da democracia actual. - A convivencia pacífica e segura.		
CA3.4 - Desenvolver unha actitude de xestión equilibrada das emocións, de estima e coidado de si mesmo e dos outros, identificando, analizando e expresando de maneira asertiva as propias emocións e sentimentos, e recoñecendo e valorando os dos demais en distintos contextos e arredor de actividades creativas e de reflexión individual ou dialogada sobre cuestións éticas e cívicas.	- Ética e dereito. - A natureza humana.		
CA1.1 - Construír e expresar un concepto axustado de si mesmo recoñecendo as múltiples dimensións da súa natureza e personalidade, así como da dimensión cívica e moral desta, a partir da investigación e do diálogo arredor de diversas concepcións sobre a natureza humana.	- A natureza humana. - A igualdade e o respecto nas relacións con outras persoas. - Ética e dereito.	TI	45
CA1.3 - Desenvolver e demostrar autonomía moral mediante a práctica da deliberación racional, o uso de conceptos éticos e o diálogo respectuoso cos demais, arredor de distintos valores e modos de vida, así como a problemas relacionados co exercicio dos dereitos individuais, o uso responsable e seguro das redes, as condutas adictivas e o acoso escolar.	- A sociedade humana: natureza e orixe. - A convivencia social. - A política.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Promover e demostrar unha convivencia pacífica, respectuosa, democrática e comprometida co ben común, a partir da investigación sobre a natureza social e política do ser humano e o uso e comprensión crítica dos conceptos de lei, poder, soberanía, xustiza, Estado, democracia, memoria democrática, dignidade e dereitos humanos.	- A participación democrática: ser cidadáns. - Protección e dereitos dos animais.		
CA2.3 - Contribuír a xerar un compromiso activo co ben común a través da análise e a toma razoada e dialogante de posición arredor de cuestións éticas de actualidade como a loita contra a desigualdade e a pobreza, o dereito ao traballo, a saúde, a educación e a xustiza, así como sobre os fins e límites éticos da investigación científica.	- A sociedade e a cidadanía plural. - A convivencia pacífica e segura. - Os desafíos da democracia actual.		
CA2.6 - Contribuír á consecución dun mundo máis xusto e pacífico a través da análise e recoñecemento da historia democrática do noso país e das funcións do estado de dereito e as súas institucións, os organismos internacionais, as asociacións civís e os corpos e forzas de seguridade do Estado, no seu empeño por lograr a paz e a seguridade integral, atender as vítimas da violencia e promover a solidariedade e cooperación entre as persoas e os pobos.	A sociedade e a cidadanía plural. - A convivencia pacífica e segura.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- A natureza humana. - A educación de emocións e sentimentos. - A igualdade e o respecto nas relacións con outras persoas. - Ética e dereito. - Semellanzas e diferenzas entre ética e dereito. - O conflito lexitimidade-legalidade. - A obxección de conciencia. - Os dereitos individuais e os deberes cidadáns. - O debate sobre a liberdade de expresión. - A sociedade humana: natureza e orixe. - As estruturas sociais e os grupos de pertenza. - Cooperación e altruísmo fronte a competencia e egoísmo. - A convivencia social. - As virtudes do diálogo e as normas de argumentación.

Contidos
- A resolución pacífica de conflitos. - A empatía cos demais. - A política. - Conceptos clave: lei, poder, soberanía, xustiza e dignidade. - Formas de Estado e tipos de goberno. - A democracia: principios, procedementos e institucións. - O Estado español como estado social e democrático de dereito. - Valores constitucionais. - A memoria democrática. - A participación democrática: ser cidadáns. - Outras formas de participación social: o asociacionismo e o voluntariado. - A procura da xustiza social. - O valor social dos impostos. - A igualdade de xénero. - As diversas ondas e correntes do feminismo. - A prevención da explotación e a violencia contra nenas e mulleres. - A corresponsabilidade nas tarefas domésticas e de coidados. - A sociedade e a cidadanía plural. - O interculturalismo. - A inclusión social e o respecto pola diversidade e as identidades étnico-culturais e de xénero. - A convivencia pacífica e segura. - A contribución do Estado e os organismos internacionais á paz, á seguridade integral e á cooperación. - Os desafíos da democracia actual. - Os códigos deontolóxicos. - O desafío da intelixencia artificial. - As propostas transhumanistas. - Protección e dereitos dos animais. - Valores éticos e democráticos como fundamento para unha conduta empática e respectuosa cara aos animais. - O ser humano como animal político: dereitos humanos da solidariedade para unha conduta cos animais baseada en dereitos.

UD	Título da UD	Duración
4	Os dereitos humanos	6

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Desenvolver e demostrar autonomía moral mediante a práctica da deliberación racional, o uso de conceptos éticos e o diálogo respectuoso cos demais, arredor de distintos valores e modos de vida, así como a problemas relacionados co exercicio dos dereitos individuais, o uso responsable e seguro das redes, as condutas adictivas e o acoso escolar.	- Ética e dereito.	PE	55
CA2.1 - Promover e demostrar unha convivencia pacífica, respectuosa, democrática e comprometida co ben común, a partir da investigación sobre a natureza social e política do ser humano e o uso e comprensión crítica dos conceptos de lei, poder, soberanía, xustiza, Estado, democracia, memoria democrática, dignidade e dereitos humanos.	- A convivencia social. - A sociedade e a cidadanía plural.		
CA2.3 - Contribuír a xerar un compromiso activo co ben común a través da análise e a toma razoada e dialogante de posición arredor de cuestións éticas de actualidade como a loita contra a desigualdade e a pobreza, o dereito ao traballo, a saúde, a educación e a xustiza, así como sobre os fins e límites éticos da investigación científica.	- Os dereitos humanos. - A sociedade e a cidadanía plural.		
CA2.5 - Contribuír activamente ao benestar social adoptando unha posición propia, explícita, informada e eticamente fundamentada sobre o valor e pertinencia dos dereitos humanos, o respecto pola diversidade etnocultural, a consideración dos bens públicos globais, a percepción do valor social dos impostos.	- A política. - Os dereitos humanos.		
CA3.3 - Promover estilos de vida eticamente comprometidos co logro dun desenvolvemento sustentable, contribuíndo por si mesmo e na súa contorna ao tratamento preventivo dos residuos, a xestión sustentable dos recursos, a mobilidade segura, sustentable e saudable, o comercio xusto, o consumo responsable, o coidado do patrimonio natural, o respecto pola diversidade etnocultural, e o coidado e protección dos animais.	- Ética e dereito. - A convivencia social.		
CA3.4 - Desenvolver unha actitude de xestión equilibrada das emocións, de estima e coidado de si mesmo e dos outros, identificando, analizando e expresando de maneira asertiva as propias emocións e sentimentos, e recoñecendo e valorando os dos demais en distintos contextos e arredor de actividades creativas e de reflexión individual ou dialogada sobre cuestións éticas e cívicas.	- A natureza humana. - A educación de emocións e sentimentos.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.2 - Identificar, xestionar e comunicar ideas, emocións, afectos e desexos con comprensión e empatía cara ás demais persoas, demostrando autoestima e compartindo un concepto adecuado do que deben ser as relacións con outras persoas, incluíndo o ámbito afectivo-sexual.	- A natureza humana.	TI	45
CA1.4 - Desenvolver unha actitude de xestión equilibrada das emocións, de estima e coidado de si e das demais persoas, identificando, analizando e expresando de maneira asertiva as propias emocións e sentimentos, e recoñecendo e valorando os dos demais en distintos contextos e arredor de actividades creativas e de reflexión individual ou dialogada sobre cuestións éticas e cívicas.	- Ética e dereito. - A convivencia social.		
CA2.2 - Fomentar o exercicio da cidadanía activa e democrática a través do coñecemento do movemento asociativo e a participación respectuosa, dialogante e construtiva en actividades de grupo que impliquen tomar decisións colectivas, planificar accións coordinadas e resolver problemas aplicando procedementos e principios cívicos, éticos e democráticos explícitos.	- Protección e dereitos dos animais.		
CA2.4 - Tomar consciencia da loita por unha efectiva igualdade de xénero e do problema da violencia e explotación sobre as mulleres, a través da análise das diversas xeracións e correntes do feminismo e das medidas de prevención da desigualdade, a violencia e a discriminación por razón de xénero e orientación sexual, mostrando igualmente coñecemento dos dereitos LGTBIQ+ e recoñecendo a necesidade de respectalos.	- A convivencia pacífica e segura. - A igualdade de xénero.		
CA2.6 - Contribuír á consecución dun mundo máis xusto e pacífico a través da análise e recoñecemento da historia democrática do noso país e das funcións do estado de dereito e as súas institucións, os organismos internacionais, as asociacións civís e os corpos e forzas de seguridade do Estado, no seu empeño por lograr a paz e a seguridade integral, atender as vítimas da violencia e promover a solidariedade e cooperación entre as persoas e os pobos.	- A política. - Os dereitos humanos. - A sociedade e a cidadanía plural.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- A natureza humana. - A educación de emocións e sentimentos. - A igualdade e o respecto nas relacións con outras persoas. - Ética e dereito. - Semellanzas e diferenzas entre ética e dereito.

Contidos
- A obxección de conciencia. - O debate sobre a liberdade de expresión. - A convivencia social. - As virtudes do diálogo e as normas de argumentación. - A resolución pacífica de conflitos. - A política. - Formas de Estado e tipos de goberno. - Os dereitos humanos. - Referente moral da democracia e a xustiza social. - Xeracións e historia dos dereitos humanos. - Dereitos da infancia. - Os dereitos económicos, sociais e culturais: o dereito ao traballo, á saúde, á educación e á xustiza. - A igualdade de xénero. - A sociedade e a cidadanía plural. - O interculturalismo. - A inclusión social e o respecto pola diversidade e as identidades étnico-culturais e de xénero. - Os dereitos LGTBIQ+. - A convivencia pacífica e segura. - A guerra, o terrorismo e outras formas de violencia política. - A atención ás vítimas da violencia. - Accións individuais e colectivas en favor da paz. - A contribución do Estado e os organismos internacionais á paz, á seguridade integral e á cooperación. - Protección e dereitos dos animais. - Valores éticos e democráticos como fundamento para unha conduta empática e respectuosa cara aos animais. - O ser humano como animal político: dereitos humanos da solidariedade para unha conduta cos animais baseada en dereitos.

UD	Título da UD	Duración
5	A xuntiza social	6

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Desenvolver e demostrar autonomía moral mediante a práctica da deliberación racional, o uso de conceptos éticos e o diálogo respectuoso cos demais, arredor de distintos valores e modos de vida, así como a problemas relacionados co exercicio dos dereitos individuais, o uso responsable e seguro das redes, as condutas adictivas e o acoso escolar.	- A convivencia social. - Os desafíos da democracia actual.	PE	55
CA2.1 - Promover e demostrar unha convivencia pacífica, respectuosa, democrática e comprometida co ben común, a partir da investigación sobre a natureza social e política do ser humano e o uso e comprensión crítica dos conceptos de lei, poder, soberanía, xustiza, Estado, democracia, memoria democrática, dignidade e dereitos humanos.	- A convivencia social. - Consumo responsable para unha vida sustentable no planeta.		
CA2.3 - Contribuír a xerar un compromiso activo co ben común a través da análise e a toma razoada e dialogante de posición arredor de cuestións éticas de actualidade como a loita contra a desigualdade e a pobreza, o dereito ao traballo, a saúde, a educación e a xustiza, así como sobre os fins e límites éticos da investigación científica.	- A participación democrática: ser cidadáns.		
CA2.5 - Contribuír activamente ao benestar social adoptando unha posición propia, explícita, informada e eticamente fundamentada sobre o valor e pertinencia dos dereitos humanos, o respecto pola diversidade etnocultural, a consideración dos bens públicos globais, a percepción do valor social dos impostos.	- Ética e dereito. - A convivencia social.		
CA3.3 - Promover estilos de vida eticamente comprometidos co logro dun desenvolvemento sustentable, contribuíndo por si mesmo e na súa contorna ao tratamento preventivo dos residuos, a xestión sustentable dos recursos, a mobilidade segura, sustentable e saudable, o comercio xusto, o consumo responsable, o coidado do patrimonio natural, o respecto pola diversidade etnocultural, e o coidado e protección dos animais.	- Consumo responsable para unha vida sustentable no planeta. - Protección e dereitos dos animais.		
CA3.4 - Desenvolver unha actitude de xestión equilibrada das emocións, de estima e coidado de si mesmo e dos outros, identificando, analizando e expresando de maneira asertiva as propias emocións e sentimentos, e recoñecendo e valorando os dos demais en distintos contextos e arredor de actividades creativas e de reflexión individual ou dialogada sobre cuestións éticas e cívicas.	- A convivencia social. - A participación democrática: ser cidadáns.		
CA1.2 - Identificar, xestionar e comunicar ideas, emocións, afectos e desexos con comprensión e empatía cara ás demais persoas, demostrando autoestima e compartindo un concepto adecuado do que deben ser as relacións con outras persoas, incluíndo o ámbito afectivo-sexual.	- A natureza humana. - A educación de emocións e sentimentos.	TI	45

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.4 - Desenvolver unha actitude de xestión equilibrada das emocións, de estima e coidado de si e das demais persoas, identificando, analizando e expresando de maneira asertiva as propias emocións e sentimentos, e recoñecendo e valorando os dos demais en distintos contextos e arredor de actividades creativas e de reflexión individual ou dialogada sobre cuestións éticas e cívicas.	- A convivencia social. - A igualdade de xénero.		
CA2.2 - Fomentar o exercicio da cidadanía activa e democrática a través do coñecemento do movemento asociativo e a participación respectuosa, dialogante e construtiva en actividades de grupo que impliquen tomar decisións colectivas, planificar accións coordinadas e resolver problemas aplicando procedementos e principios cívicos, éticos e democráticos explícitos.	- Os desafíos da democracia actual. - Consumo responsable para unha vida sustentable no planeta.		
CA2.4 - Tomar consciencia da loita por unha efectiva igualdade de xénero e do problema da violencia e explotación sobre as mulleres, a través da análise das diversas xeracións e correntes do feminismo e das medidas de prevención da desigualdade, a violencia e a discriminación por razón de xénero e orientación sexual, mostrando igualmente coñecemento dos dereitos LGTBIQ+ e recoñecendo a necesidade de respectalos.	- A convivencia social. - A igualdade de xénero.		
CA2.6 - Contribuír á consecución dun mundo máis xusto e pacífico a través da análise e recoñecemento da historia democrática do noso país e das funcións do estado de dereito e as súas institucións, os organismos internacionais, as asociacións civís e os corpos e forzas de seguridade do Estado, no seu empeño por lograr a paz e a seguridade integral, atender as vítimas da violencia e promover a solidariedade e cooperación entre as persoas e os pobos.	- A natureza humana. - A educación de emocións e sentimentos. - Consumo responsable para unha vida sustentable no planeta.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- A natureza humana. - A educación de emocións e sentimentos. - A igualdade e o respecto nas relacións con outras persoas. - Ética e dereito. - O debate sobre a liberdade de expresión. - A convivencia social. - As virtudes do diálogo e as normas de argumentación. - A resolución pacífica de conflitos.

Contidos
- A participación democrática: ser cidadáns. - Outras formas de participación social: o asociacionismo e o voluntariado. - A procura da xustiza social. - A desigualdade económica e a loita contra a pobreza. - Globalización económica e bens públicos globais. - O comercio xusto. - O valor social dos impostos. - A igualdade de xénero. - As diversas ondas e correntes do feminismo. - A prevención da explotación e a violencia contra nenas e mulleres. - A corresponsabilidade nas tarefas domésticas e de coidados. - A sociedade e a cidadanía plural. - O interculturalismo. - A inclusión social e o respecto pola diversidade e as identidades étnico-culturais e de xénero. - Os dereitos LGTBIQ+. - A convivencia pacífica e segura. - A guerra, o terrorismo e outras formas de violencia política. - A atención ás vítimas da violencia. - Accións individuais e colectivas en favor da paz. - A contribución do Estado e os organismos internacionais á paz, á seguridade integral e á cooperación. - O dereito internacional e a cidadanía global. - As forzas armadas e a defensa ao servizo da paz. - O papel das ONG e das ONGD na loita pola paz. - Os desafíos da democracia actual. - Consumo responsable para unha vida sustentable no planeta. - Economía sustentable e ecolóxica na globalización, e nova lóxica do crecemento: economía circular e economía azul. - Protección e dereitos dos animais. - Valores éticos e democráticos como fundamento para unha conduta empática e respectuosa cara aos animais. - O ser humano como animal político: dereitos humanos da solidariedade para unha conduta cos animais baseada en dereitos.

UD	Título da UD	Duración
6	A visión ecosocial	6

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Desenvolver e demostrar autonomía moral mediante a práctica da deliberación racional, o uso de conceptos éticos e o diálogo respectuoso cos demais, arredor de distintos valores e modos de vida, así como a problemas relacionados co exercicio dos dereitos individuais, o uso responsable e seguro das redes, as condutas adictivas e o acoso escolar.	- Propostas científicas e ético-políticas arredor dos problemas ecosociais.	PE	55
CA2.1 - Promover e demostrar unha convivencia pacífica, respectuosa, democrática e comprometida co ben común, a partir da investigación sobre a natureza social e política do ser humano e o uso e comprensión crítica dos conceptos de lei, poder, soberanía, xustiza, Estado, democracia, memoria democrática, dignidade e dereitos humanos.	- Propostas científicas e ético-políticas arredor dos problemas ecosociais. - Consumo responsable para unha vida sustentable no planeta.		
CA2.3 - Contribuír a xerar un compromiso activo co ben común a través da análise e a toma razoada e dialogante de posición arredor de cuestións éticas de actualidade como a loita contra a desigualdade e a pobreza, o dereito ao traballo, a saúde, a educación e a xustiza, así como sobre os fins e límites éticos da investigación científica.	- Vida responsable co contorno e protección do medio ambiente. - Consumo responsable para unha vida sustentable no planeta.		
CA3.1 - Describir as relacións históricas de interconexión, interdependencia e ecodependencia entre as nosas vidas e a contorna a partir da análise das causas e consecuencias dos máis graves problemas ecosociais que nos afectan.	- Vida responsable co contorno e protección do medio ambiente. - Consumo responsable para unha vida sustentable no planeta. - Propostas científicas e ético-políticas arredor dos problemas ecosociais.		
CA3.3 - Promover estilos de vida eticamente comprometidos co logro dun desenvolvemento sustentable, contribuíndo por si mesmo e na súa contorna ao tratamento preventivo dos residuos, a xestión sustentable dos recursos, a mobilidade segura, sustentable e saudable, o comercio xusto, o consumo responsable, o coidado do patrimonio natural, o respecto pola diversidade etnocultural, e o coidado e protección dos animais.	- Vida responsable co contorno e protección do medio ambiente. - Consumo responsable para unha vida sustentable no planeta. - Propostas científicas e ético-políticas arredor dos problemas ecosociais.		
CA3.4 - Desenvolver unha actitude de xestión equilibrada das emocións, de estima e coidado de si mesmo e dos outros, identificando, analizando e expresando de maneira asertiva as propias emocións e sentimentos, e recoñecendo e valorando os dos demais en distintos contextos e arredor de actividades creativas e de reflexión individual ou dialogada sobre cuestións éticas e cívicas.	- Propostas científicas e ético-políticas arredor dos problemas ecosociais. - A educación de emocións e sentimentos.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.2 - Identificar, xestionar e comunicar ideas, emocións, afectos e desexos con comprensión e empatía cara ás demais persoas, demostrando autoestima e compartindo un concepto adecuado do que deben ser as relacións con outras persoas, incluíndo o ámbito afectivo-sexual.	- A natureza humana. - A igualdade e o respecto nas relacións con outras persoas. - A igualdade de xénero.	TI	45
CA1.4 - Desenvolver unha actitude de xestión equilibrada das emocións, de estima e coidado de si e das demais persoas, identificando, analizando e expresando de maneira asertiva as propias emocións e sentimentos, e recoñecendo e valorando os dos demais en distintos contextos e arredor de actividades creativas e de reflexión individual ou dialogada sobre cuestións éticas e cívicas.	- A igualdade e o respecto nas relacións con outras persoas. - A igualdade de xénero.		
CA2.2 - Fomentar o exercicio da cidadanía activa e democrática a través do coñecemento do movemento asociativo e a participación respectuosa, dialogante e construtiva en actividades de grupo que impliquen tomar decisións colectivas, planificar accións coordinadas e resolver problemas aplicando procedementos e principios cívicos, éticos e democráticos explícitos.	- Propostas científicas e ético-políticas arredor dos problemas ecosociais. - Vida responsable co contorno e protección do medio ambiente. - Consumo responsable para unha vida sustentable no planeta.		
CA2.4 - Tomar consciencia da loita por unha efectiva igualdade de xénero e do problema da violencia e explotación sobre as mulleres, a través da análise das diversas xeracións e correntes do feminismo e das medidas de prevención da desigualdade, a violencia e a discriminación por razón de xénero e orientación sexual, mostrando igualmente coñecemento dos dereitos LGTBIQ+ e recoñecendo a necesidade de respectalos.	- A igualdade de xénero. - Os desafíos da democracia actual.		
CA3.2 - Valorar distintas formulacións científicas, políticas e éticas coas que afrontar a emerxencia climática e a crise ambiental a través da exposición e o debate argumental arredor destas.	- Protección e dereitos dos animais. - Propostas científicas e ético-políticas arredor dos problemas ecosociais.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- A natureza humana. - A educación de emocións e sentimentos. - A igualdade e o respecto nas relacións con outras persoas. - A igualdade de xénero. - Os desafíos da democracia actual. - As éticas aplicadas. - Fins e límites éticos da investigación científica. A bioética. - Vida responsable co contorno e protección do medio ambiente.

Contidos
- Percorrido crítico sobre as diferentes formas de relación do ser humano coa natureza ao longo da historia e a pegada ecolóxica das accións humanas no planeta.
- Empatía e responsabilidade co contorno: interdependencia, interconexión e ecodependencia.
- A protección do medio ambiente e os dereitos para coa natureza: dereitos humanos de terceira xeración.
- Consumo responsable para unha vida sustentable no planeta.
- Os límites do planeta e o esgotamento dos recursos.
- Obxectivos do desenvolvemento sustentable: axenda cara a 2030 para un planeta sustentable.
- Economía sustentable e ecolóxica na globalización, e nova lóxica do crecemento: economía circular e economía azul.
- Hábitos para unha xestión adecuada dos recursos e tratamento preventivo dos residuos. A mobilidade segura, saudable e sustentable.
- Consumo responsable e soberanía alimentaria.
- Propostas científicas e ético-políticas arredor dos problemas ecosociais.
- Xustiza ecolóxica.
- Ética medioambiental: ecocentrismo, biocentrismo e extensionismo.
- Ecofeminismo e ética do coidado.
- Protección e dereitos dos animais.
- Valores éticos e democráticos como fundamento para unha conduta empática e respectuosa cara aos animais.

4.1. Concrecións metodolóxicas

Os aspectos xerais da metodoloxía que se porá en marcha na presente materia son os seguintes:

1- Partir da competencia inicial do alumnado
2- Ter en conta a diversidade: respectar os ritmos e estilos de aprendizaxe de cada alumno/a
3- Potenciar as metodoloxía activas
4- Combinar traballo individual e cooperativo
5- Aprendizaxe por proxectos naqueles apartados específicamente indicados
6- Enfoque orientado á realización de tarefas e resolución de problemas
7- Uso habitual das TIC
8- Papel facilitador do profesor/a

As estratexias metódolóxicas incluirán a memorización comprensiva, a indagación e investigación sobre documentos audiovisuais e textos, elaboración de sínteses, mapas conceptuais e comentarios de textos, así mesmo empregaranse tamén exposicións orais e disertacións, debates e escritura creativa, que permitan aos alumnos expresar dun xeito dinámico a súa propia maneira de articular as aprendizaxes.

No tocante á secuenciación do traballo de aula, sirva como guía rectora para a práctica de aula o seguinte esquema (cuxas variacións van a depender das características específicas do alumnado desta materia):

1. Motivación:
- Presentación actividade con mapas conceptuais, textos, fotos,etc.
Información do profesor/a:

- Información básica para todo o alumnado
- Información complementaria para reforzo e apoio
- Información complementaria para afondamento e ampliación

2. Traballo persoal:
- Lectura e comprensión de textos
- Análise e comentario de textos, pequenas disertacións, etc.
- Resposta a preguntas
- Resolución de problemas
- Comentario de documentos, mapas, imaxes, etc.
- Elaboración de sínteses e mapas conceptuais.
- Memorización comprensiva

3. Avaliación:
- Análise de producións: caderno, mapas conceptuais e comentarios de texto.
- Exposicións orais e probas orais con rúbricas.
- Probas escritas fundamentalmente.
- Observación do traballo na aula

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación
Libro de texto
Aula virtual
Blog de contidos
Material achegado polo profesor
Libreta do alumnado

Libro de texto: Educación en valores cívicos e éticos, ed. Vicens Vives, ISBN 9788468287645 (en lingua galega)

Blog de contidos: www.auladefilosofía.school.blog

Material achegado polo profesor: Apuntes que engadan contidos aos do libro, textos de lectura e comentario obrigatorio que propoña o docente, ou calquera outro material textual, audiovisual ou virtual que o responsable da materia considere oportuno e de interese para unha aprendizaxe correcta.

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

A avaliación inicial producirase nos primeiros días de clase e consistirá nunha baterías de preguntas sobre os contidos máis salientables do currículo, de xeito que o docente poda facerse unha idea cabal da formación inicial coa que o alumnado comeza o curso. Igualmente, farase unha avaliación inicial específica na primeira sesión de cada unidade didactica a fin de localizar con máis precisión as necesidades individuais do alumnado no seu proceso de aprendizaxe. No caso de detectarse alumnado con NEE aplicaranse as medidas de atención á diversidade que fosen precisas, en coordinación co departamento de orientación.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	Total
Peso UD/ Tipo Ins.	**16**	**17**	**17**	**16**	**17**	**17**	**100**
Proba escrita	55	55	55	55	55	55	**55**
Táboa de indicadores	45	45	45	45	45	45	**45**

Criterios de cualificación:

1. A avaliación continua realizarase mediante un sistema dobre:
Parte A: a execución de traballos, individuais ou colectivos, que se entregarán ao profesor para a súa cualificación e nos que se valorará o grao de consecución dos obxectivos de aprendizaxe dos diferentes bloques temáticos do curso. Nos traballos escritos ou orais requiridos polo profesor avaliaranse as competencias do alumnado en relación cos contidos de aprendizaxe e tamén a expresión, o léxico, a sintaxe e a ortografía. Estes traballos constituirán o 50% da nota da avaliación. Dentro deste apartado computarase todo o traballo de aula: a realización correcta de actividades, a resolución de preguntas orais mediante exposicións orais argumentadas e coherentes, a atención ás explicacións do profesor, a adquisición de competencias na procura autónoma de informacións, a libreta de actividades e a corrección no comportamento avaliaranse mediante observación directa por parte do docente e recolleranse mediante indicadores de logro.No traballo de aula valorarase a atención, a capacidade para resolver problemas ou preguntas que propoña o profesor ao fío da exposición, capacidade analítica e crítica cando se trata de defender os propios presupostos ou tesis, o uso adecuado da terminoloxía técnica específica desta materia e ter actualizado o caderno de clase.
Parte B: probas escritas. As probas escritas comporanse dunha secuencia de actividades que permitirán ao docente avaliar e cuantificar numéricamente o grao de consecución das competencias do alumnado. Cualificaranse de 0 a 10 puntos, considerándose superadas aquelas nas que se acade unha calificación de 5 ou máis puntos. A nota numérica das probas expresarase con dous decimais e non admitirá redondeo. A media de todas as probas escritas (no caso de que haxa máis de unha) de cada avaliación comporá o 100% da nota a que se refire esta Parte B. Copiar durante as probas escritas por calquera medio supón a retirada inmediata da proba e unha cualificación de 0 puntos. A ausencia a unha proba escrita, sexa cal for, supón unha cualificación nela de 0 puntos e para poder repetila noutra data deberá presentarse un xustificante oficial dalgunha administración pública cuxa aceptación dependerá do profesor/a da materia.
2. Notas de avaliación:
Farase a media entre as Partes A e B e, ao resultado, aplicaráselle o redondeo para obter a nota final de cada avaliación (redondéase ao enteiro seguinte a partir do 0,5). Só se considerará superada a avaliacion se se obtén unha calificación final de 5 ou máis puntos.
3. Nota final de curso:
Farase a media aritmética das tres avaliacións e aplicaráselle o correspondente redondeo. Considerarase superado o curso se se acada unha calificación de 5 ou máis puntos.

Criterios de recuperación:

1. Recuperación de avalacións non superadas:
Deberá realizar os exames de recuperación todo o alumnado indicado polo/a profesor/a da materia, ben porque non acadou unha cualificación de 5 puntos ou máis nunha proba puntual (sexa da parte A ou da B), ben porque non acadou unha cualificación de 5 ou máis puntos na nota de avaliación logo de ser aplicado o redondeo. Realizarase mediante unha proba escrita extraordinaria na que se reavaliarán as competencias do alumnado afectado relativas á Parte B, así como tamén deberá presentar todos os traballos que teña pendente de entregar correspondentes á Parte A). Considerarase superada se se acada unha calificación de 5 ou máis puntos.
2. Recuperación final de curso

Deberá realizar os exames de recuperación todo o alumnado indicado polo/a profesor/a da materia, ben porque non acadou unha cualificación de 5 puntos ou máis nunha avaliación en concreto incluso despois da recuperación de avaliación, ou ben porque non acadou unha cualificación de 5 ou máis puntos na nota media das tres avaliacións logo de ser aplicado o redondeo. Realizarase mediante unha proba escrita extraordinaria na que se reavaliarán as competencias do alumnado afectado relativas á Parte B, así como tamén deberá presentar todos os traballos que teña pendente de entregar correspondentes á Parte A). Considerarase superada se se acada unha calificación de 5 ou máis puntos.

5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

A atención a alumnado con materias pendentes depende do xefe de departamento, quen atenderá dúbidas e programará cos alumnos/as as as actividades parciais precisas que se deberán entregar periódicamente segundo o calendario establecido polo docente. Se este seguimento e avaliación non permitise ao alumnado acadar os obxectivos, farase unha proba final que terá o mesmo formato que o das probas ordinarias do curso.

6. Medidas de atención á diversidade

As medidas de atención á diversidade serán as propias e implícitas da práctica docente, atendendo aos diferentes ritmos de aprendizaxe do alumnado, adaptando probas e actividades ás diferentes capacidades, habilidades e competencias de cada alumno da materia. No tocante ao alumado con NEE, agardarase á avaliación inicial para tomar a decisión, se fose preciso e indicado para algún alumno/a, de facer unha adaptación curricular en coordinación co departamento de orientación, ou ben aplicar calquera das medidas de atención á diversidade que fosen precisas e contemple a lexislación vixente.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6
ET.1 - A comprensión lectora	X	X	X	X	X	X
ET.2 - A expresión oral e escrita	X	X	X	X	X	X
ET.3 - A comunicación audiovisual	X	X	X	X	X	X
ET.4 - As tecnoloxías da información e da comunicación	X	X	X	X	X	X
ET.5 - Educación emocional e valores.	X	X	X	X	X	X
ET.6 - Fomento de la creatividade e do espírito científico	X	X	X	X	X	X
ET.7 - Educación para a saúde (incluida la sexual)	X	X	X	X	X	X
ET.8 - A educación cívica e constitucional	X	X	X	X	X	X
ET.9 - A igualdade efectiva entre homes e mulleres	X	X	X	X	X	X

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6
ET.10 - A prevención da violencia de xénero ou contra persoas con discapacidade	X	X	X	X	X	X
ET.11 - A aprendizaxe da prevención e resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social	X	X	X	X	X	X
ET.12 - Promover os valores que sustentan a liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto aos dereitos humanos	X	X	X	X	X	X
ET.13 - O rexeitamento da violencia terrorista, a pluralidade, o respecto ao Estado de dereito, o respecto e a consideración ás vítimas do terrorismo, e a prevención do terrorismo e de calquera tipo de violencia.	X	X	X	X	X	X
ET.14 - Evitaranse os comportamentos e os contidos sexistas e os estereotipos que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero, favorecendo a visibilidade da realidade homosexual, bisexual, transexual, transxénero e intersexual.	X	X	X	X	X	X

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Certame de ensaio filosófico	Daraselle a oportunidade ao alumnado de meterse na pel dun filósofo mediante a elaboración dun ensaio breve sobre un tema de especial significación filosófica proposto nas bases do certame			
Saída peripatética	Clase ao aire libre			

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
1. Deseñáronse unidades didácticas ou temas a partir dos elementos do currículo?
2. Secuenciáronse e temporalizáronse as unidades didácticas/temas/proxectos?
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e temporalización?
4. Engadiuse algún contido non previsto á programación?
5. Foi necesario eliminar algún aspecto da programación prevista?
6.- Secuenciáronse os contidos para cada unha das unidades didácticas?
7.- Fixouse un grao mínimo de consecución de cada obxectivo para superar a materia?
8.- Asignouse a cada contido o peso correspondente na cualificación ?
9.- Vinculouse cada obxectivo a un/varios instrumentos para a súa avaliación?
10.- Asociouse con cada unidade os temas transversais a desenvolver?
11.- Fixouse a estratexia metodolóxica común para todo o departamento?
12.- Estableceuse a secuencia habitual de traballo na aula?
13.- Son adecuados os materiais didácticos utilizados?
14.- O libro de texto é adecuado, atractivo e de fácil manipulación para o alumnado?
15.- Deseñouse un plan de avaliación inicial?
16.- Elaborouse unha proba de avaliación inicial a partir dos contidos curriculares?
17.- Fixouse para o bacharelato un procedementos de acreditación de coñecementos previos?
18.- Establecéronse pautas xerais para a avaliación continua: probas, exames, etc.
19.- Establecéronse criterios para a recuperación dun exame e dunha avaliación?
20.- Fixáronse criterios para a avaliación final?
21.- Establecéronse criterios para a avaliación extraordinaria?
22- Establecéronse criterios para o seguimento de materias pendentes?
23.- Fixáronse criterios para a avaliación desas materias pendentes?
24.- Elaboráronse os exames tendo en conta o valor de cada competencia?
25.- Definíronse programas de apoio, recuperación, etc. vinculados ás competencias?
26.- Leváronse a cabo as medidas específicas de atención ao alumnado con NEE?

27.- Leváronse a cabo as actividades complementarias e extraescolares previstas?
28.- Informouse ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos?
29.- Informouse ás familias sobre os criterios de promoción?
30.- Seguiuse e revisouse a programación ao longo do curso
31.- Contribuíuse desde a materia ao plan educativo do centro?
32.- Usáronse as TIC no desenvolvemento da materia?
33.- O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado?
34.- Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreza a aprendizaxe?
35.- Conseguiuse motivar para conseguir a súa actividade intelectual e física?
36.- Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado?
37.- Contouse co apoio e implicación das familias no traballo do alumnado?
38.- Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado?
39.- Tomouse algunha medida curricular para atender al alumnado con NEE?
40.- Tomouse algunha medida organizativa para atender al alumnado con NEE?
41.- Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado?
41.- Usáronse distintos instrumentos de avaliación?
42.- Dáse un peso real á observación do traballo na aula?
43.- Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo?
44.- Como norma xeral fanse explicacións xerais para todo o alumnado?
45.- Ofrécese a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa?
46.- Elabóranse actividades de distinta dificultade atendendo á diversidade?
47.- Elabóranse probas de avaliación de distinta dificultade para os alumnos con NEE?
48.- Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar?
49.- Intercálase o traballo individual e en equipo?
50.- Poténcianse estratexias de animación á lectura e de comprensión e expresión oral?
51.- Incorpóranse ás TIC aos procesos de ensino - aprendizaxe
52.- Préstase atención aos temas transversais vinculados a cada estándar?
53.- Ofrécese ao alumnado de forma inmediata os resultados das probas/exames, etc?
54.- Coméntase co alumnado os fallos máis significativos das probas /exames, etc?
55.- Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus fallos?

56.- Cal é o grao de implicación nas funcións de titoría e orientación do profesorado?
57.- As medidas de apoio, reforzo, etc establécense vinculadas aos estándares?
58.- Avalíase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación, etc.?

Descrición:

Indicadores de logro relativos á avaliación da programación: do 1 ao 32.
Indicadores de logro relativos ao proceso de ensino-aprendizaxe: do 33 ao 43.
Indicadores de logro relaticos á práctica docente: do 44 ao 58.
Cada un destes indicadores cualificarase cunha nota do 1 ao 4: 1 (Non, nunca), 2 (excepcionalmente), 3 (habitualmente), 4 (Si, sempre)

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

Seguemento da programación.
O departamento de filosofía fará un seguemento mensual da aplicación da presente programación que se verá reflectido no libro de actas. No caso de que se percibisen disfuncións ou calquera circunstancia anómala que impedise a correcta implantación desta programación didáctica, levaranse a cabo todas as actuacións precisas, amparadas e debidamente xustificadas na lexislación vixente.

Avaliación da programación.
O departamento de filosofía avaliara a idoneidade de cada un dos elementos da presente programación didáctica e reflictirá a devandita avaliación tanto no libro de actas ao longo do curso, como especialmente na memoria final de curso.

Propostas de mellora.
Unha vez feito o seguemento e a avaliación da presente programación didáctica, o departamento de filosofía fará as propostas de mellora que considere máis acaídas en función da casuística que se vaia presentando ao longo do curso. Estas propostas de mellora reflictiranse no libro de actas e na memoria final de curso, e serán tidas en consideración na elaboración de posibles addenda, así como en sucesivas programacións desta materia.

9. Outros apartados